

Izhaja 10. in
25. dan vsa-
cega meseca.

POPOTNIK

Velja za celo
leto 3 gold. za
pol leta 1 gold.
60 kr.

List za šolo in dom.

II. leto.

V Celji, 10. avgusta 1881.

14. list.

Beseda o šolskih kronikah.

Da si so šolske kronike večinoma že dovršene, toraj ta beseda že nekoliko zakasnjena, tako sem se vendar odločil o tej tako važni reči spregovoriti. Sploh pa se mora obžalovati, da se šolski listi s kronikami niso bolj pečali, kakor da bi jim nikake važnosti ne pripisovali. Ko bi bil kedo stvar za časa dobro pretresel ter potem podal nekatera glavna načela, kojih se bode vsakemu spisovatelju bolj ali manj držati, bi mu bil marsikateri tovarš za nje hvaležen, tudi mnogo kronik bi bilo drugo lice dobilo, nego ga je v istini. Ker pa tudi sedaj še niso vse kronike spisane, in ker se jih bo berž ko ne kmalo nekaj predelati moralo, zato mislim, da ne bode odveč, ako tukaj svoje misli o kronikah očitno izrečem, ne brez namena, da zbudim več se za stvar zanimajočih tovarišev, da tudi oni svoje misli izreko, in da se vsa reč s tisto pozornostjo obravnava, katera ji po vsej pravici pristoji.

O veliki imenitnosti šolskih kronik mi pač ni treba besede izgubiti, saj ga menda ni med nami, ki bi tega ne spoznal, in ki bi mislil, da je ukaz šolskih oblasti, sestaviti in voditi kronike le zato bil dan, da bi se že itak z delom preobloženemu učitelju še več posla nakupičilo. Že pokojni vladika Slomšek, kojega bistrim očem in razvitljenemu umu se nobena, bodi si sama ob sebi ali v svojih posledicah važna stvar ni izmaknila, je spoznal imenitnost kronik, ter je dosledno vsem župnijskim in šolskim predstojnikom razposlal ukaz, da sestavijo šolske in župnijske kronike. Le obžalovati se mora, da se to njegovo povelje ni s tisto natančnostjo in splošnostjo izvrševalo, kakor bi bilo želeti. Koliko zanimivega gradiva bi imeli sedaj pred seboj, ako bi se nam bilo isto v pisani besedi ohranilo. Zato je pač skrajni čas, da zumujeno popravimo, ter pišemo kronike, ne, ker to tirjajo šolske oblasti, tembolj radi njih velike imenitnosti same. Šolske kronike bodo naslednikom najčistejše ogledalo preteklosti, kazale jim bodo dobre in slabe strani šolstva sedanjega časa; one jim bodo najboljši pripomoček, zasledovati nja napredek in razvitek, pričale jim bodo, kaj je šolstvo pospeševalo, kaj oviralo. Isto tako jim bodo kazale upljiv šolstva na razvitek in napredek človeške družbe in marsikateri prikazni bi ne vedeli pravega uzroka, ako bi kronika tega ne razjasnila. Pa tudi moralično bodo kronike upljivale na naše naslednike, kajti po pregovoru, da izgledi vlečejo, si bode mnogokateri z vsemi močmi prizadeval, biti vrednemu svojega prednika, katerega občekoristno in vspešno delo-

vanje mu kronika opisuje. Zato je potrebno, da je kronika pisana z največjo skerbjo in s tisto dostojnostjo, katera tako imenitni knjigi po pravici pristoji.

Po obliki, to je po notranji razdelitvi gradiva naj bi imela kronika lice zgodovinske knjige. Nikakor mi ne dopada kronika, v kateri se zaporedoma vse vprek pripoveduje, da se med posameznimi dogodki ne zasleduje potrebna notranja vez. Nasledek takemu pripovedovanju je, da se marsikaj po večkrat ponavlja, in da mnogokaj nejasnega ostane. Imel sem priliko pregledati kroniko, katera je bila z izgledno zmedenostjo pisana. Po dva, po trikrat si bral v njej ravno tisto reč, in končno še nisi prav vedel, kaj se hoče povedati. V ravno istem odstavku se govori o najrazličniših rečeh. Ne oziraje se na to, da je take kronike omikanemu človeku težko čitati, nam je premisliti, kaj poreko zanamci, ako jim svoje duševne proizvode v taki obliki zapustimo. Po mojih mislih bi toraj najbolj kazalo, pisati kronike v odelkih s primernimi napisi, v katerih se kratko pa jedernato dotična stvar opiše. Te oddelke je pa tako razverstiti, da so med saboj v tesni zvezi, da se drug na drugega naslanja. Tako pisana kronika dobi prijetno obliko in posamezni dogodki se zlijejo v lepo celoto, v kateri se nam v prav jasni luči kaže vsa preteklost dotične šole.

Še imenitnejša nego oblika je tvarina, o kateri je kroniki poročati. Štajarska učiteljska konferenca se je l. 1877 mnogo o tem predmetu razgovarjala in sad teh razgovorov je bil, da se je sestavil in obelodanil imenik povdarjenic (Schlagwörter) edino le s tem namenom, da bi spisovatelja na marsikaj opozoril, kar bi bil sicer spregledal. Ta imenik, s katerim se je konferenca gotovo vsakemu razbornemu in mislečemu spisovatelju jako prikupila, obsega, kakor drugače ni mogoče, le reči, ki imajo neko splošnost, ki se v obče vsega šolstva dotikajo. Posamezniki bodo tedaj morali, kakor to ondašnje razmere zahtevajo, marsikaj dostaviti, o čemur v imeniku ni najti besedice, nasprotno bodo pa zopet molčali o stvareh, o katerih ničesar ne vedo, bodi si tudi, da jih imenik na nje opozoruje.

Vendar je pa ravno ta imenik mnogokaterega na polzko pot izpeljal. Da si je skoraj neverjetno, je vendar gola resnica, da so nekoji ta imenik smatrali kot vodilo, kojega se jim je z železno doslednostjo deržati, ker so menili, da morajo o vsaki v njem zabilježeni reči kaj povedati, bodi že kar koli. Vsak pač lahko sam vidi, kaka mora taka kronika po obliki biti in kako mala je njena cena po vsebini. Tako delo je brez vse vrednosti, ker ni resnično, spisano le, da se šolskim oblastim ustreže.

Da si je tedaj ta imenik jako porabljev, tako vendar nima drugega pomena, nego da primore spominu, vse drugo pa je spisovatelju na prosto voljo dano. Njega dolžnost je tedaj, da natančno prevdari in presodi, kaj mu bode izpustiti, kaj dostaviti. Ogibati se mu bode vseh nepotrebnih podrobnosti namreč takih, ki so brez vse zgodovinske vrednosti. Tako n. pr. se mi premalenkostno dozdeva, ako se leto za letom poroča, v kateri dan se je šolsko leto končalo in začelo, v kateri dan so otroci prejeli sv. zakramente, kedaj

so se razdelila šolska naznanila i. t. d. Take vsako leto se ponavljajoče stvari so obliki na kvar in čitatelja dolgočasijo. Jaz bi svetoval, da se o tem spregovori v posebnem odstavku n. pr. pri šolskih obredih, ter se potem tako dolgo pri tem ostane, dokler se kaj ne spremeni. So pa zopet druge podrobnosti, katere so jako važne že same ob sebi, ali pa, ker so bile uzrok drugim dogodkom; teh toraj hronist nikakor ne sme spregledati.

Nadalje bodi kronika pisana stvarno in mirno, brez vse strasti, brez vseh napadov na neljube osebe: bodi kolikor mogoče objektivna. Ni je pač zopernejše kronike od one, v kateri se od strani do strani strastno obirajo posamične osebe, s katerimi je dotičnik v spletkarije in prepire zapleten. Z veliko gostobesednostjo, z nekako čudovito bejazljivostjo, da bi kaj ne pozabil nam tak žolčev hronist našteva vse krivice, ki se mu gode — se ve da po nedolžnem. Na ravnost bodi vsakemu rečeno, da razumen človek tako kroniko s pomilovanjem odloži, je mož tako kratkoviden in neuk, da se derzne kroniko s tako praznim ničevim in nedostojnim klepetanjem polniti. Poznam kroniko, o koji spisovatelj z največjo tesnoprnostjo opisuje svoj mnogoletni prepir z domačim župnikom, o drugih strogo šolskih zadevah pa niti ne čerhne. So zopet drugi, katerim je samosvoja hvala smoter vse kronike. Takemu slavohlepnežu velja edino le nja oseba, vse drugo mu je prazna pena. Z veliko in nepotrebno zgovornostjo si prizadeva sam sebe povzdigniti, ter vse tako obrača, da je nja oseba neko sredotočje, okoli katerega se vse drugo, hočeš nočeš, vèrti. Ne smešimo se vendar tako po otročje pred svetom! Ako so naše zasluge v resnici omembe vredne, ne bodo se prezerle temveč smemo prepričani biti, da se bo našel kedo, ki jih bode znal sicer objektivno, pa dostojno oceniti; in tudi kronika bode v svojem času o njih spregovorila. Iz rečenega je pa razvidno, kako natančnemu in pazljivemu je spisovatelju kronike biti, in s kolikim premislekom in previdnostjo mu je gradivo pretresovati, ako mu je mar za dostojnost in vrednost svojega dela.

Kronike se bodo potem leto za letom nadaljevale. To pa bi se naj tudi tako godilo, da bi se, kolikor je namreč mogoče, tako po obliki kakor po vsebini kazala neka zveza in skupnost sorodnih dogodkov. Zato je svetovati, da ima vsak poleg glavne knjige, še drugo, v katero vse leto važnejše reči zapisuje, ter še le ob koncu leta to sestavi in v glavno knjigo vpiše. Tako mu bode mogoče sorodne reči združiti, ter ob enem povedati. Ako n. pr. kdo vspomladi iz službe izstopi, nja naslednik pa še le v jeseni izpraznjeno mesto zasede, tedaj bode tisti, ki vse proti v kroniko vpiše na dveh mestih o spremembi pri učiteljstvu govoril; na prvem bo poročal, da je ta in ta iz službe izstopil, na drugem — ko je med tem časom že mnogo drugih reči zabilježil — da mu je bil ta in ta naslednik; tisti pa, ki kroniko sestavlja ob koncu leta, bode o tej spremembi le na enem mestu govoril. Drugi so morebiti nasprotnega mnenja, vsekako pa bi trebalo, da se stvar do dobrega razmotri.

Zdaj pa še nekoliko o virih. Prva in najiminenitnejša lastnost vsaki kroniki bodi ta, da je popolnoma zanesljiva v svojih poročilih. Spisovatelju se je tedaj deržati le po vsem zagotovljenih, nedvomljivih virov. Pa od kod vire

vzeti, se vpraša, saj ni trohice nikjer najti? Žalibože, da je to gola resnica! Naši predniki so se za take reči premalo brigali, ter so skorej vse uradne in neuradne šole se tičoče listine Bog si ga vedi kam pospravili. Nam toraj družega ne preostane, kakor da natančno preiščemo vse, kjer se nam dozdeva, da bi se zamoglo kaj najti. Tako preiskovanje je sicer mudno in neprijetno, pa dostikrat prav vspešno. Pogledati bo tedaj treba župnijski arhiv domače in sosednih far, posebno pa dekanijski in tudi škofijski arhiv. Po gradeh, koder so bili popred uradi, še tudi marsikaj skritega leži. Pisatelj teh verst se je sam prepričal, da se mnogo najde, ako se išče. Leto dni se je toliko gradiva nabralo, da je kronika proti vsemu pričakovanju prav obširna postala. Iz tega se pa zopet vidi, da se kronika ne spiše v dnevu, tudi ne v tednu in mesecu temveč da zahteva mnogo časa. Smešno je toraj, če se kedo hvali, da je kroniko v par dnevih spisal; kajti takoj sklepamo, kolika mora biti njena vrednost. Še bolj naiven je bil pa tisti, ki je prijatelja na dan k sebi pozval, ter potem od njega zahteval, da mu takoj sestavi kroniko, in ko se je le-ta izgovarjal, da tega v tako kratkem času ni mogoče storiti, bil je mož razžaljen. Vse kronike, ki so se v naglici setavljale, samo da so se oblastini predložile, so švepave in po vsem nepopolne. Išči tedaj najpopred z vso trudoljubivostjo potrebnih virov jih natančno preglej in uredi, potem se še le vsedi in piše kroniko. Res da bodeš mnogo več časa v svoje delo potreboval, nego tvoj tovarš, ki jo je v par dnevih skerpal, pa tvoje delo bode tem boljše, in veselje nad njim ti bode veliki trud obilno poplačalo.

Gledé ukazov sedanjih šolskih oblasti so nekateri — med njimi baje tudi nekoji nadzorniki — tega mnenja, da se vsi od besede do besede v kroniko vpišejo. Jaz pa terdim, da je kronika zgodovinska knjiga in ne kako skladišče bolj ali manj suhoparnih uradnih naredeb. Ta v novejšem času jako bogati in vedno rastoči zaklad virov naj se tako porablja, kakor vsak drugi, naj se iz njega izcerpi le to, kar kakorkoli upljiva na šole notranji in zvananji razvitek, vse drugo pa se naj izpusti, ker je brez stalne vrednosti.

Nasprotno bi pa bilo želeti, da bi vsak vse na šolo se ozirajoče listine zbral, ter jih potem v izvorniku ali prepisu v skerbno uredjenem in varovanem šolskem arhivu založil. Imenik tako zbranih listin pa bi se smel tudi kroniki pridjati.

Kakor podobe oživljajo knjigo, o kojih govori, tako tudi nekoje podobe, ako se kroniki prideno, isto v cení povzdignejo, kajti podajo dogodkom terdo stališče. Zato bi se naj kronikam pridjali obrisi šolskih okrožij (Schulsprengel), šolskih zemljišč, vertov, njiv i.t.d., potem šolskih poslopij, kakoršna so bila popred in kakoršna so sedaj. Dandanes, ko imamo med saboj mnogo izurjenih risalcev, pač ni težavno si take obrise preskerbeti.

Kakor znano, se morajo kronike šolskim oblastim v presojo predložiti. Še le potem, ako jih te odobre, se vpišejo v nalašč zato namenjeno večjo knjigo. Tako knjigo nam je neka tiskarna v Gradci že oskerbela. Knjiga je načertana in ima spredaj tisti imenik besed, o katerem se je zgoraj govorilo. Nekateri učitelji so si to knjigo tudi že omislili. Jaz pa izrečno terdim, da je ta knjiga

jako neprimerna, da na rečem popolnoma neporabljiva v to sverho, in zakaj? Edino zato, ker je načertana. Čerte nas pri pisavi ovirajo, jemljejo nam vso protost. Vzemimo tedaj nenačertane knjige, kajti le-te nas nikakor ne vežejo, in ne motijo, in vsak lahko podeli svoji kroniki tisto zvonanjo obliko, katera mu najbolj dopada.

Konečno še nekaj o jeziku, v katerem se naj kronika piše. Neki nadzornik je dejal, da se morajo šolske kronike le v nemščini pisati, češ, da so le omikanem namenjene. Mi se ž njim in nja čudno logiko ne bomo prepirali, škoda bi bilo za vsako besedo — ter samo rečemo, da jo naj vsak piše v tistem jeziku, katerega je najbolj zmožen. Da si toraj nimamo nič proti temu, če je kronika pisana nemški, se ve da le v popolnoma pravilni nemščini, tako bi vendar želeli, da je pri vsaki šoli na Slovenskem še posebej slovenska kronika. Gotovo se bodo tudi taki „neomikani“ Slovenci našli, katere bode mikalo poizvedeti, o čem šolska kronika govori. Priskerbi si toraj vsak poleg uradne nemške, še tudi privatno slovensko kroniko. Zadnja ti bode tudi v šoli pri razlaganji domovinoslovja dobro služila, ker bodeš zamogel marsikaj iz nje čitati, ne da bi bilo treba to še le predstavljati.

To so v kratkem moje misli o kronikah, katere sem tukaj objavil, kakor že rečeno s tem namenom, da vzbudim pozornost svojih tovarišev, da tudi one svoje mnenje izrazijo. Ne pozabimo, da je šolska kronika silno imenitna, jaz bi rekel najimenitnejša knjiga med vsemi uradnimi spisi, in da je toraj tudi vse pozornosti vredna!

—k.

O pravilnem izgovorjanji v narodni šoli.

Franjo Gabršek.

(Konec.)

C, č, s, š, z ž, so osobito zaradi tega težavni, ker dom premalo pazi na nje. Šumnike č, š, ž malokedaj slišiš otroke razločno govoriti. Tudi pri prvem pouku v čitanji zamenjujejo jih radi med soboj. Često pa s in ž uprav manjkata v otroških ustih. V prvi vrsti se nam je ozirati na to, če imajo otroci vse sprednje zobe, kot glavni ustroj pri tem izgovorjanji. Ako tega ni, potem se moramo zadovoljiti tudi z manjšim uspehom. A določeno zavest v pravi rabi govoril moramo vsakako v otrocih vzbuditi.

C se izgovarja trdo, ostro, č pa mehko. Pri obeh sapa skoraj siloma iz ust uhaja. Donita le malo, ker se drugače zlijeta v s ali š. Sosebno na konci besed jih je treba na tenko ločiti od s, z in š, ž.

S nastane, če se ustnice raztegnejo, konec jezika na rahlo prisloni na spodnjo vrsto zob; gornji zobje pa se spodnjim skoraj do dotike približajo. Zobje se morajo videti. V tej legi se sapa siloma spusti iz ust. Pri š se približajo koti ustnic, katere se izpomole in precej zavihajo; zobje se skoraj staknejo, jezik visi vodoravno in prosto v ustih, od sekavcev je nekoliko oddaljen ter je spredaj bolj ploščat. Paziti je treba zlasti na to, da se jezik ne

izpomoli preveč, ker drugače se sliši neko ščebljanje. Ako se otrokom ne posreči, ta glas prav izgovoriti, dene naj učitelj konec mezinca med zoba ter naj pusti s izgovarjati. Tudi se š napravi iz s, če se jezik nazaj vzmakne in tako srednji del jezika nebu bolj približa.

Z se razlikuje od s v tem, da se sapa na lahko skozi zobe izpuhne in jezik rahleje k zobem pritisne.

Ž ne bi bil težak glas, ko bi ga že mali otroci v domači hiši večkrat rabili. Izgovarjava je podobna oni pri š, le da se meče in rahleje izgovori. Samega za se ne izgovarjajo otroci zadosta razločno, bolje pa v zvezi sè samoglasniki, osobito kot sprednjik. Naj se vendar tudi na konci besed jasno glasi, kajti le tako ga otroci tudi v pisavi ne bodo zamenjavali.

Izmed vseh glasov pa je r oni, kateri se najčesče pogreša pri otrocih. Imamo dve vrsti r: v grlu in na nebu. Prvi se napravi, če se najzadnji del jezika nekoliko k nebu pritisne, da se sapa ob nebo lomi. Ako se ta ne da napraviti, skuša naj učitelj vsaj z drugim. Ta se napravi, če se sprednji del jezika nasloni za korenine gornjih zob ter tukaj trese. V obče plava pri r jezik prosto in nekoliko navzgor privihano v ustih. Sapa trese jezik zeló hitro, kateri odskakuje na nebu. R torej nekako hrešči, na kar je treba paziti, ker drugače se glasi kot trdi g ali h. Vendar pa ne gre preveč hreščati, kar ni lepo.

Ko se je glasnik dobil in ga otroci razločno izgovarjajo, treba ga je z družimi že priučenimi združiti ali zvezati. To se zgodi pismeno in ustmeno; kar se zapiše, se mora tudi čitati. To ni vedno lahko, sosebnost s početka ne. Delo pa se učitelju mnogo zljajša, ako že pri izvajanju glasu gleda, da ga otroci doneče glasé, da vmes ne dihajo in da se na konci polglasni e kar nič ne sliši. Kakor že rečeno, ogniti se je temu razven nekaterih trdih soglasnikov kaj lahko.

S početka se zvežejo in čitajo navadno po dva glasa, samoglasnik in soglasnik, bodisi da je samoglasni spredaj ali zadaj. Prvo je lažje in naj se pri mehkih soglasnikih vedno najpreje vadi. Pri tem naj otroci prvi glas toliko časa glaskujejo, da pokažejo družega, kateri tudi dalje doni. Vmes se ne sme prenehati ali dihati. Posledek je neizogiben. Na čitalnem stroji s premakljivimi črkami je to še lažje doseči. V pomoč je lahko učitelju lov z glasi, kar zeló pospeši čitanje in dela otrokom mnogo veselja. S početka se vadi počasi, potem vedno hitreje. Pri zlogih s tremi glasovi se godi isto, le da doni tu samoglasnik v sredi najdalje. Na tak način se veže tudi po več glasov, bodisi samoglasniki se soglasniki, ali le soglasniki med seboj. Pa o tem na dalje govoriti mi ni namen.

V obče pa se mora poleg pravilne izgovarjave samoglasnikov in soglasnikov gledati pri govorjenji in čitanji tudi na neko zvezo ne le med posameznimi glasi in zlogi, temveč tudi med besedami, ker le tako bode čitanje in govorjenje lepo ubrano, na ušesa prijetno doneče, razumljivo in blagoglasno. Vse to bode znanje materinega jezika v obilni meri pospeševalo.

Zemljepisje v ljudski šoli na podlagi domovinoslovja.

II. Praktični del.

Ogersko kraljestvo.

A. Velikost, prebivalci, meje, narodi.

Dežela, katero tu na zemljevidu vidite, imenuje se Ogerska. Ogri so imeli nekdanje svoje kralje; kaj je bila tedaj njihovo dežela? Kateremu cesarstvu pripada dan danes ogersko kraljestvo? Poglejmo kako veliko je to kraljestvo! Veliko je tako, da bi 114 takih kosov, kot je okrajno glavarstvo Celje v njem prostor imelo. Ako bi ga razdelili na dele, ki so tako veliki kot Štajarsko, dobili bi 10 takšnih kosov iz njega. Koliko meri Štajarsko? Koliko meri tedaj Ogersko? Ljudi prebiva na Ogerskem 11krat toliko ko na Štajarskem. Kdo so Ogrom sosedje? Kakšen jezik govore njihovi sosedje na severu? Kakšen jezik tedaj tudi ogerski prebivalci ob severni meji govorijo? kateri jeziki se nahajajo ob zahodni, katere ob južni meji? Zakaj? A ne samo ob mejah, temuč tudi v sredi Ogerske nahajajo se kraji, v kojih prebivajo Slavjani in Nemci. Takšne kraje (jezične otoke) med ogerskim ljudstvom imenujemo naselbine, prebivalce teh krajev pa naseljence (seljake.) Na Erdeljskem bivajo večjidel Vlahi. Katere prebivalce bomo tedaj najberž našli v vshodnem delu Ogerske? V sredi dežele pa živé prav za prav Ogri ali Madjari. — katerim narodom prištevamo zategadelj prebivalce na Ogerskem. Kje imajo svoje bivališča? Kakšno podobo kaže nam zemljišče v sredi Ogerske? Kako je neki to prišlo, da so se Ogri ravno v planjavi naselili? Sedaj hočemo ponoviti, kar smo slišali o velikosti, mejah, prebivalcih i. t. d. ogerskega kraljestva.

B. Podoba in kakovost zemljišča.

Kakšno obliko kaže po večem Ogerska? Več ko polovica dežele je nižava. V koliko delov se dá ta nižava ločiti? Primerjajte oba dela ter se ozirajte pri tem na velikost in lego obeh! Vshodna, večí nižava se imenuje velika, zahodna manjša pa mala ogerska ravnina. Mala ogerska ravnina je 11krat tako velika, kakor okrajno glavarstvo Celje, in blizo tako velika kakor Štajarsko. Velika ogerska ravnina pa je 4krat večí od male ogerske ravnine. Za koliko je tedaj večí kakor okrajno glavarstvo Celje? kakor Štajarsko? Ako bi kedo to ravnino od juga proti severu prekoračiti hotel, imel bi 15 dni — na dan po 8 ur — od vshoda proti zahodu pa 4 dni hoda. Ogerska nižava je obdana proti severu v pslukrogu z gorovjem; imenuje se le-to Karpatski. Ti se različno razprostirajo. Zahodni del je blizo tako širok, kot dolg. Kako ga bomo imenovali? (Skupljeno gorovje, gorino, gorsko gromado). Vshodni del kaže nam celo versto gorá; kako ga bomo imenovali? (Gorjance, pogorje, pas). Zahodnem delu karpatskega gorovja pravijo tudi Visoki Karpatski. Zakaj neki? Najviši gore celega gorovja nahajajo se v zahodnem delu in sicer v Visoki Tatri, v pasu, ki se vleče od vshoda proti zahodu. Najviši verhi so blizo 17krat viši, kakor naš št. Miklavški hrib. Obdajala bi tu naj viši verhe vedna snežena streha, ako bi ne bili preostri in njihova rebra

*) Glej št. 11. Stran 163.

(jarki) ne presterma in prepadna. Sredina Visokih Karpatov imenuje se rudogorje. Od kod neki pride to ime? Proti vshodu se razrastejo Visoki Karpati v holmje (berdje) (*Hügelland Hegyallia*); to hribovje pa prehaja po malem v ravnino. V vshodnem pasu Karpatov ni kovin, a tu se nahajajo lepi in veliki gozdi. Malo se najde tukaj prostornih dolin, zategadelj je tudi zelo težavno v gozde, pa tudi črez gorovje priti. (Gorovje brez cest). Vshodni pas Karpatov prehaja proti vshodu v drugo pogorje, imenujejo ga Erdeljske rudnegore. Zakaj? Kakšen pa je svet na zahodni strani Ogorske, na desnem obrežji Donave? Ktero gorovje prestopa tu ogorsko mejo? Iz katerih dežel? To so alpski razrastki: Litavske gore in pa Bakonjski gozd, poln naj lepšega hrastovja. Bodemo vse te alpske razrastke med Donavo in Savo gorovju prištevali? Zakaj ne? Kako je bomo imenovali? Ponavljajte! Dalje prih.

Slovniška obravnava v ljudski šoli.

Spisuje V. Jarc.

(Dalje.)

Druživnik

stoji na vprašanje s kom? sè čim?

Oče govori sè sosedom. Hlapec seka derva sè sekiro. Gospodar vozi derva z volom. Delavci obrezujejo repo z noži. Ženske si pokrivajo glavo z rutami. Jože orje njivo gostaču s konjema pri cesti.

Kdo orje? Jože orje. Kaj orje J.? J. orje njivo. Komu orje J. njivo? J. orje njivo gostaču s konjema. Kje (pri čem) orje J. njivo gostaču s konjema? Pri cesti. — Hlapec seka derva sè sekiro. Kdo seka? H. seka. Kaj seka hlapec? H. seka derva. Sè čim seka h. derva? H. seka derva sè sekiro.

Na vprašanje s kom? sè čim? se odgovarja z druživnikom; druživnik je šesti sklon in se zaznamuje sè številko 6.

Povejte naj prvo vse druživnike v prejšnjih stavkih!

198. Prepišite prejšnje stavke ter na samostavnike zapišite ^odotične sklone sè številkami!

Druživnik ima navadno pred a, e, i, o, u, z; in pred bdgj, lmr, vzž se piše **z**, pred vsemi drugimi se piše **s** (pred c, s, z, č, š tudi lahko piše **sè** — in pred nj se piše **ž**)

199. Odgovarjajte na sledeča vprašanja!

S kom naj otroci hodijo v cerkev? S kom se sosed zgovarja? S kom se gospod sprehaja? S čim je Kristus nauke poterjeval? S čim pobira vrana červe? S čim ima ovca pokrit život? S čim mesar pobije vola? S čim se zemlja rahlja? S čim huharica v kuhinji meša juho? S kom se vojaki bojujejo? S čim vojaki v vojski streljajo sovražnike? S čim se jê solata? S čim krojač sešije gospodu sukujo? S kom hodiš ti v šolo? S čim pišeš v šoli naloge?

V izvršeni nalogi zaznamujte vse sklone sè številkami!

200. Mesto riše stavite druživnik!

Krava maha z — Hčerka sedi z — pri mizi. Slamnikar kupčuje sè —. Kmetovalec preobrača zemljo z —. Učenec piše v šoli nalogo s —. Učenka v klopi riše sè — podobo. Kovač piha ogenj v kovačnici z —. Konj se brani s —. Ob petkih kuharica beli jedilo z —. Mačka praska s —. Svinje se pitajo —. Streha je podperta —. Ko nalogo izdelate, zaznamujte sklone sè številkami!

201. Prejšnjo nalogo izdelajte v dvojini in v množini, kolikor se da!

202. Sledeče gole stavke razširite samo z druživnikom!

Mlatiča mlatita. Lisici grizete. Gospoda pišeta. Žanjici žanjete. Mačke praskajo. Kopači kopajo. Posli kidajo. Osa pika. Riba plava. Strežaj sveti. Kokoši so pokrite. Mi poslušamo. Vi govorite. N. pr. Mlatiča mlatita sè cepcema. Lisici grizete sè zobmi.

203. Prejšnjo nalogo izdelajte v preteklem času vprašalno - nikavno! N. pr. Ali strežaj ni svetil z lučjo? Niso li bile kokoši pokrite s perjem? i. t. d.

204. Sledeče gole stavke razširite tako, da bodo v vsakem stavku trije različni skloni!

Tergovec proda. Oče seje. Kosca kosita. Brata se peljeta. Zidar beli. Deček reče. Deklice pletejo. Pevke pojejo. Hlapci kidajo. Otroci tergajo. Volkovi raztergajo. Zajci objedajo. Lovci streljajo. Kuharica odere (devlje iz kože). Gospodinja razreže. Gostje jedo.

V izdelani nalogi zaznamujte sklone sè številkami! N. pr. Volkovi¹ hosti⁵ raztergajo ovce. Deček⁴ z nožem¹ buče⁶ reže. Oče⁴ seje sosedu¹ pšenico³.

205. Poiščite 22 stavkov, v katerih se razven drugih sklonov nahaja tudi druživnik! Slone zaznamujte sè številkami.

206. Iz berila . . . poiščite vse druživnike in jih na tablice napišite po številih (ednino skupaj, dvojino skupaj in množino skupaj!) (Dalje sledi.)

Rudništvo.

Izdeluje T. Grah.

(Dalje.)

Zadnjič smo se učili o kamenji. Kako smo že tisto kamenje imenovali? N. Tudi ste odgovarjali tem le vprašanjem, ki jih imam še na tabli zapisane: 1. kaj je navadni apnik? 2. kako podobo ima? 3. kakšnega zloga ali sklada, 4. kakšnega loma je? 5. kakšen lesk in barvo? 6. kako razo ima? 7. kake zveznosti in terdobe je? 8. kako težo ima? 9. kako se še apnik spozna?

Danes sem vse druge kamene shranil, samo navadna apnika 1. in 2. vam hočem kazati in ju še enkrat ponavlja je popisati. Koncem vam pa tudi povem, kje se nahajata in v kaj porabita, ter ta vprašanja unim podpišem. Vprašanja glej zgoraj! Beri vprašanja, ter vsakemu odgovarjaj! N.

Navadni apnik je kamen. On ima brezlično podobo. Zloga je zernastega in prevlečen z apnenimi žilami. Apnik se lomi neravno, rogljasto. Leska je nekovinskega, je ne prozoren in temnosiv. Razo ima belo, ker je apnik le barvan od drugih rud. Nja delci so terdo vezani in ima 3. terdotno stopnjo, ter je dvakrat težji od vode. Apnenec se še tudi spozna, ako vlijemo nanj žveplene kisline; tedaj zašumi, ker kislina apnik razkrojeva. — Na novo pa vam danes povem, kje se nahaja in v kaj se porablja.

VIII. Kje se nahaja?

Navadni apnik se nahaja skoraj po vsih krajih in deželah. Posebno bogate na tem kamenu so Štajarsko, Kranjsko, Primorsko, Koroško kakor tudi Francosko in Angleško i.t.d. Nahaja se ga tu v celih plazih mogočnega gorovja. Kje se nahaja apnik? N. — Kjer so apnene gore, tam je pa v strugah tudi brodni apnik. Kako pa je prišel v strugo? To se je tako zgodilo: Dež razmakuje vsak kamen, posebno pa ga drobi mraz. Take razdrobljene kose je ploha dežja v nižave odnesla in naposled v strugo. Tam jih je suvala in gulila ob drugo šibrovje tako, da so si siromaki počasi vse robove obglodali, ter gladki in okrogli postali, kakoršnega tu vidite. Pri izvirkih še toraj brodniki niso okrogli, gladki! Tega se lahko prepričamo, če gremo v gore. V katerih strugah je brodni apnik? N. —

Brodni apnik je toraj šibra navadnega apnika. N. —

IX. Uporaba.

Navadni apnik se lomi ter rabi za zidanje poslopij. Kamenarji nekatere reči, kakor podvoje in korita, kakor tudi druge take malo vredne reči izsekujejo iz apnika. Na cesto ga vozijo za sipo, če drugega nimajo, a on ni terpeč, ker je premehek. N. —

Toliko več vreden pa je, če ga ožgemo. Apno se tako le ožiga: Najpopred si poišče kamnolom čistega apnerca, kajti navadno je pomešan z drugimi rudami (glino, kremenčevino). Tam se postavi na štirih stebrih streha (ali pa nobena), iz zemlje ali pa v zemljo pa se sezida štirivoglata zid, najbolj iz ila ali opeke spredaj z luknjami za kurjavo. (Se na tablo nariše). V ta prostor se naloži apnik tako, da se pustijo obokane odpertine z apnikom zidane po peči, ter tako kamenje nalaga, da so debelejši kameni spredaj in v sredi peči, mali pa bolj zgoraj in kraj jame, da se vsi enako ožgejo. Zdaj se začne kuriti v peč in v 3—4 dneh je apno ožgano, potem pa se pusti ohladiti. Apnarji morajo biti zvedeni, če hočejo dobro apno napraviti. Oni morajo kamen (sirov) čist dobiti, potem prav vlagati, ter pazite, da ga premalo ali preveč ne ožgejo. Pri ožiganji je zgubil apnik vso vodo in pline (ogljenev kislino), ter so se mu sežgale tudi primešane barve, tako da je zdaj veliko laži, mehkeji in bel. Radi tega pa je dobil tudi čisto druge lastnosti. Kaj je zgubil apnik pri ožiganji? N. — Še ima zdaj poprejšnje lastnosti? N. — Glejte, če ga pa denemo zopet na zrak, serka željno v se zopet vodo in pline (ogljenevo kislino) iz zraka ter se razdrobi naposled v moko. Če ga pa pritisnemo na jezik, nas speče ter ima poseben okus. On razjeda vse organske stvari. Kake lastnosti ima apno? N. —

Če ga polijemo z vodo ali pa veržemo v njo, jo hiti tako naglo piti, da postane vroč, ter vodo segreje (tako n. p. se tudi vam zgodi, če ste lačni in naglo jeste, — se tudi hitro segrejete.) Ko se je vode napil, razpade v kašo, ter jo tudi pobeli. Zdaj ga imenujemo gašeno apno. Kako ga imenujemo? N. — Tu imam kosce živega apna, katerega sem od tega apnika odkrušil, ter doma v peč vergel, da se je dobro razbelil. Zdaj je toraj žgano apno in ga hočem z vodo politi. Kaj ste videli? N. — Bolj ko je bil apnik čist in dobro ožgan, popolnši potem razpade. Ne dosti žgano apno, ali če je bilo pomešano z drugimi kamenji, ter bilo preveč žgano tako, da so se primešani kameni stopili, se potem ne razmoči več. Takemu apnu pravimo gluho. Kedar se apno kupuje, treba je na to gledati! Je vsako apno enake dobrote? N. Zakaj ne? N. Na kaj je treba gledati? N. — Kako se tak poskus naredi? N.

Žgano ali živo apno se rabi na dva načina: 1. kot živo, 2. kot gašeno. Živo apno je težko shraniti dolgo radi nja lastnosti, ki sem vam jih že povedal. Katerih? N. Najdaljše ga še shranimo v zabitih sodih ali v suhih, zapertih sobah, kjer ne pride zrak ne mokrota do njega. Živo apno, ker je razjedno, rabijo v vojski, da mrtva trupla v jamah ž njim potrosijo, da popred zegnijo. Z živim apnom snažijo sobe v bolnicah nečistega zraka, ker razjeda in razdira škodljive glive, ki se v zraku nahajajo. Ž njim sušijo mokra, nezdrava stanovanja kakor tudi omare in druge shrambe. Kmet ga trosi na mokre travnike, da postanejo suhi in boljši. Rabijo ga tudi v plinarnicah za čiščenje plina. Dalje ga rabijo v steklarnicah pri stekleni zmesi, v sladkornicah za čiščenje sladkorne moke. Milar pripravlja ž njim jedki lug za milo, kakor ga tudi potrebujejo za izdelovanje sode. Na tablo zapišem: Apno rabijo: v vojski, bolnicah, stanovanji, za omare, posodo, travnike, v plinarnicah, steklarnicah, sladkornicah, za milo, sodo. Odgovarjaj po teh besedah! N. (Kar se učitelju potrebno zdi, sproti sprašuje in ponavlja.)

Deloma pa se tudi gašeno apno raznoverstno rabi, a popred: Kako se gasi in shranjuje? to zapišem na tablo. Ko je apno žgano in hladno, se skoplje globoka jama (apnena jama). V to jamo spravljajo apno, katero je bilo popred do dobrega z vodo pomešano. V nekterih dneh se apno vsede in voda stopi navzgor. Če bi bilo apno z zrakom (ogljencevo kislino) v dotiki, naserkalo bi se iz zraka zopet plinov, ter postalo počasi terdo kakor poprej apnik, a da se to ne zgodi, treba ga je radi tega s peskom in potem meter na debelo z zemljo pokriti pred zrakom. N. — Sčasoma se apno še bolj vleže, ter postane vlačno, sprijemno in boljše. Mraz pa mu sprijemnost vzame. Vprašanja: Kako se gasi? shranjuje? Kako je sčasoma? Kaj mu sprijemnost razdira? Tako apno se rabi za m alto pri zidih in v belež. Stari zidi so močnejši kot novi. Zakaj? N. Ktero apno je boljše za belež, mlado ali staro (vležano)? N. — Zakaj? N. (Ker se bolj sprime, se ne luši in ne odbarva).

Apno pa tudi rabijo usnjarji in strojarji za guljenje (odlakanje) kož, v barvariji za barvanje, rabijo ga za beljenje in čiščenje

tkanine, kakor tudi za beljenje papirja. Ste že videli tako tkanino? N. — Na tablo zapišem: gašeno se rabi — za malto, belež, usnarji, strojarji, barvarji, za tkanino, papir. Beri in odgovarjaj besedam v primernih stavkih! N.

Kakor iz tega vidite, nam je že ta navadni apnik tako potreben pri mnogih rečeh, da bi težko brez njega shajali; a še več boste prihodnjič zvedeli v porabi njegovih soverst, t. j. še unih apnikov. K tem na tabli napisanim vprašanjem sem toraj še dve novi napisal: Kje se nahaja? V kaj se porabi? In jim tudi pripisal, kje se rabi in v kaj?

Na table ali v spisno knjižnico boste po teh vprašanjih navadni apnik popisali.*)

Dopisi.

Ptuj, dne 7. avgusta t. l. Dne 4. t. m. zborovalo je tukajšnje učit. društvo. Navzočih je bilo 18 udov. Predsednik g. Robič otvori sejo ob 1/2 11 uri predpoldnem. K društvu pristopili so trije novi udje namreč gg. Kolarič, Šalamun Davorin in Fric Jakob. Na dnevnem redu so bili pogovori o različnih dopisih in razni predlogi. Vaznejši med temi so, a) pismo g. ravnatelja Ferka-a, v katerem naznanja, da izstopi iz društva, b) vabi opravišтво „Grazer Zeitung“ na naročbo in potem c) se je razgovorvarjalo o dopisu ravnateljstva skupne štaj. učit. zveze. Ta dopis naznanja, kaj je omenjeno ravnateljstvo storilo gledé tega, da se službena leta starejšim učiteljem ne odračunjevajo in kaj gledé tega, da se učiteljem plače za 100 gl. ne bi znižale — kar se baje v viših krogih nameruje — in nasvetuje tudi, da bi vsa štaj. učit. društva in tudi posamezni učitelji posredno ali neposredno upljivali na deželne poslance, da se učiteljem ne bi krivica godila in potem takem razvoj in napredek narodnega šolstva ne oviral. Učiteljsko društvo tega okraja je enoglasno sklenilo se ustmeno in pismeno obrniti, do gg. deželnih poslancev Mih. Herman-a in Kaade, naj bi neustrašljivo naše pravice in pravice našega šolstva zagovarjala ter se energično ustavljala takšni postavi, ktera bi imela nesrečne nasledke ne samo za materijalno nego tudi duševno stanje učiteljev, in po učiteljih tudi za ves narod. Naznanilo se je tudi društenikom, da bode za letos in sicer dne 5. in 6. septembra zborovanje skupne štaj. uč. zveze v Judenburgu. G. učitelj Kranjc se je oglasil, da se bode tega zborovanja vdeležil. Ko se je še o nekterih predmetih, v katerih se je sklenilo molčati, precej dolgo časa razpravljalo, sklene g. predsednik ob 1/2 12 uri sejo, naznanjaje ob enem, da bode društvo imelo prihodnjo sejo 1. dan septembra.

Konjice, 17. julija. Konjiško učiteljsko društvo je 7. julija imelo četrto letošnje zborovanje, ktereга se je udeležilo 15 udov.

*) Če so otroci znabiti nezmožni za prvi popis, je dobro da jim učitelj popis narekuje, da pri popisu drugega apnika tem lože gre! Ne bilo bi od več, če bi se en tak popis (namesto kakega berila) na pamet naučil, da bi jim služil kot merilo pri naslednjih popisih.

Na dnevnem redu so bile sledeče točke:

1. Sporazumljenje med šolo in domom. (G. Leitgeb.)
2. Kteri učitelj je omikan in tako zasluži ta priimek? (G. Cvahte.)
3. Kterih sredstev naj se učitelj poslužuje k vspešnemu poučevanju? (G. Smole.)

Pervi poročevalec, g. Leitgeb je povdarjal, kolika važnost je, če delujete šola in dom v sporazumljenji, da je le pod tem pogojem pravo odgojevanje mogoče in da šola zato dostikrat ne doseže, kar bi morala, ker ji starši otrok nasprotujejo.

G. Cvahte je vsvojem govoru razložil. Kako se človek odgojuje in izobražuje in kako v tem oziru upljiva na človeka tudinarava, osoda in okolica, h kateri spada posebno družčina, v kateri eden ali drugi živi. Dalje je razložil, kako se je omikanemu človeku, posebno učitelju, obnašati. G. predsednik je nasvetoval, naj poročevalec svoj spis pošlje „Popotniku“, v kar so tudi nazoči priterdili.

G. Smole je sestavil v devetnajstih točkah pravila, po katerih naj se učitelj pri poučevanju ravna, da doseže svoj namen.

Navzoči so bili z vsemi tremi predavanji jako zadovoljni, kar je kazalo priznanje, s katerem so bila sprejeta. Zadnja dva poročevalca sta lepo slovenski govorila.

Slednjič se zvoli g. Leitgeb za poslanca k štajarski učiteljski svezi.

Št. Jedert pri Laškem tergu. Tukajšni nadučitelj g. J. Šeligo je 10. maja t. l. dokončal sadunosni drevored v proslavo poroke Nja. ces. visokosti cesarjeviča Rudolfa ter prosil naj se sme ta zasad imenovati: „Cesarjevič Rudolfov drevored“. Po dopisu c. kr. namestnije v Gradci od 18. junija t. l. št. 1935 mu je svitli cesarjevič to dovolil in izrekel svojo zadovoljnost o njegovem trudu v pospeh sadjereje ter tudi željo, da ga bode veselilo o dobrem vspehu tega plodonosnega delovanja kaj zvedeti.

Novice in druge stvari.

(**Presvitli cesar**) je iz lastne blagajnice podaril 8000 gl. spodnjim Štajarcem, ktere je toča ali druga elementarna uima zadela, in ljubljanskim Uršulinaricam 300 gl. za razširjenje šolskega poslopa.

(**Deželni c. kr. šolski nadzornik**) gosp. J. Al. Rožek imenovan je ravnateljem c. kr. izpraševalni komisiji za ljudske in meščanske šole na Štajarskem. Drugi udje te komisije so: Gg. ravnatelja učiteljišč v Gradci Dr. Jos. Lukas in Dr. Hirsch kot podpredsednika; dalje gg. prof. Albert Hauptmann, Peter Končnik, Dr. Ed. Hoffer, Karl Koschatzky, Franc Robič, ravnatelj Ignaz Gugl in vadniški učitelj Jos. Gauby.

(**Gimnazijski ravnatelj v Ptuji gospod Fichna**) pride za ravnatelja gimnazije v Ljubno (Leoben) na zgornje Štajarsko. Ptujška občina ga je sprejela med častnem ude mesta ptujškega.

(**G. Fr. Einfalt, nadučitelj v Radgoni**) je bil za svoje zasluge pri odgoji in podučevanju odlikovan z častnim naslovom šolskega ravnatelja. (*Schuldirektor.*)

(**Č. g. Dr. Matija Pack,**) ud deželnega šolskega sveta štajarskega in stolni dekan v Mariboru, je dne 26. julija t. l. umrl. Rojen je bil pri sv. Jakobu v Slov. Goricah l. 1816.

(† **Simon Srobotnik,**) učitelj v pokoju, umrl je 22. m. m. v Poličanah v 71. letu svoje starosti. Ta mož je 34 let kot ljudski učitelj služboval. Iz njegove šole je dosegel marsikteri mladenič veliko čast ter je zdaj v visoki službi. Lehka mu zemljica!

(**G. Jan. Robič,**) nčitelj v Ptujci je voljen v okrajni šolski svet ptujski.

(**Na celjski gimnaziji**) je bilo v začetku letošnjega šolskega leta 267 na konec leta pa 244 učencev. Med temi jih je dobilo 20 prvi red z odliko, 153 prvi 31 drugi in 13 tretji red. Slovencev je bilo 121, Nemcev 120, Laha 2 in 1 Hrvat. Iz pit zrelosti je delalo 7 učencev, med katerimi je dobil eden odliko, dva pa morata po počitnicah skušnjo iz enega predmeta ponoviti.

(**Na meščanski šoli v Celjci**) je bilo 115 učencev. Prvi red z odliko je dobilo 18 — prvi 78, drugi 13 in tretji red 6 učencev. Po narodnosti je bilo 60 Slovencev, 75 Nemcev in 2 Hervata. Mestne ljudske šole so letošnjo šolsko leto 28. m. m. in okoliške pa 30. julija slovesno sklenile.

(**V okrajni šolki svet v Šostanji**) so voljeni gg.: Dr. Janez Lipold, župnik v Velenji, Ivan Vošnjak, posestnik v Šostanji, Fr. Skubic, zdravnik v Velenji, Fr. Steblovnik, župan okolice šostanjske in Miha Tajnik, posestnik.

(**Goriški deželni šolski svet.**) Udi za goriški deželni šolski svet so imenovani: Korar in semeniški ravnatelj g. dr. Al. Z o r n, gimnazijski profesor veronauka g. Andr. M a r u š i č, ravnatelj na realci in šolski svetovalec g. dr. Egid S c h r e i b e r in gimnazijski ravnatelj g. Teod P a n t k e, vsi iz Gorice.

(**Razširjene šole**) v laškem okraji so in sicer: v Terbovljah v tri-, v Hrastniku v štir- in v Loki v dvorazrednico.

(**Novo šolsko poslopje**) se je pričelo zidati v Spodnji Šiški.

(**Kranjski deželni šolki svet**) je v svoji seji 17. junija 1881 skenil, da se ima od šol. l. 1881/82 na vseh dvo- in trirazrednih šolah vpeljati podučevanje v nemškem jeziku. Poduk je neobligaten, a začenjati se ima, ako se zanj oglasi najmanj 10 učencev.

(**Gimnazija v Gorici**) imela je o začetku leta 361, konec leta 336 učencev; po narodnosti 164 Slovencev, 125 Lahov, 47 Nemcev. — Viša realca v pripravnico vred je štela 193 učencev; 193 Lahov, 28 Slovencev, 26 Nemcev. Zrelostni izpit napravilo je na gimnaziji 11, na realci 7 dijakov.

(**Tombola**) v toplicah na Doberni na korist učencem je dala 125 gl.

(**Rad jugoslavjanske akademije znanosti in umetnosti**) prinaša v LVII. knjigi spis iz peresa našnega rojaka M. Valjava: „Prinos k naglasu u (novo) slovenskom jeziku“ in: „K tvorbi imperfekta u slavjenštini“. Prav hvaležni moramo biti g. pisatelju, da rešuje ta vprašanja, v katerih vlada še toliko negotovosti.

(Zrelostni skušnji) na ljubljanskem ženskem učiteljišču se je oglasilo 23 kandidatinj; izverstno sta jo dostali 2, dobro 15, za eno leto pali ste 2, in 4 so reprobirane za dva meseca. Na moškem učiteljišču v K o p r u (Istra) se je teh skušenj udeležilo 32 kandidatov in 20 koperskih četertoletnikov, 5 lani reprobiranih in 7 privatistov. Od lani reprobirana sta izpit napravila 2 Slovenca, 2 Italijana, 1 Hervat pa je reprobiran na dva meseca. Privatisti so vsi padli. Koperski četertoletniki pa so skušnjo v s i prestali. — Na moškem ljubljanskem učiteljišči se je zrelostni skušnji podverglo 20 četertoletnikov in 4 privatisti. Skušnjo napravilo je 16 četertoletnikov in 2 privatista. 4 četertoletniki pali so na 2 meseca, 1 privatist na pol leta, eden privatist pa je odstopil.

(Nove knjige za učiteljišča.) Odbor slovenske Matice je sklenil, vladi odgovoriti, da bode skerbel za natisk geometrije in somatologije, ktere je g. prof. Lavtar v Mariboru že v rokopisu doveršil. Upati je, da boste obe knjigi dotiskani že do začetka prihodnjega šolskega leta.

(Kmetijskih šol je v našem cesarstvu bilo lani :) višja kmetijska šola na Dunaji s 511 učenci in 35 učeniki, 12 srednjih kmetijskih šol s 685 učenci in 118 učeniki, in pa 52 nižjih šol s 1254 učeniki. Od učencev srednjih šol, ki so lani šole doveršili, jih je izmed 100 le 16 se vrnilo na posestvo svojih očetov da pomagajo ali prevzamejo gospodarstvo vsi drugi pa iščejo služeb. — Stroški za napravo in vzdržavanje teh šol (brez više šole dunajske so do konca 1879 leta znesti 5 milionov in 350.902 gold., od katerih je država plačala 1 milion in 378.676 gold. prijatelje kmetijskih šol 716.149 gld., ves ostali znesek pa so plačale posamezne dežele.

(V okrajni šolski svet v Ormuži) so voljeni : Gg. Henrik Schmidl, predstojnik okrajnega zatopa; N. Kmetič, c. kr. sodnjiški predsednik; Peter Diermayer, tergovca, N. Čulek, tergovca v Ormuži in M. Robič, tergovca pri Št. Miklavžu.

(„Učiteljsko društvo brežkega“) kozjanskega in sevniškega okraja je dne 4. avgusta ob 1/2 10. uri v Brežicah zborovalo. Na dnevnem redu je bil razgovor o vprašanjih za okrajno učiteljsko konferenco, katera bo 3. septembra v Rajhenburgu.

(Štipendiji za živinodravniške učence.) S šolskim letom 1881/82 oddalo bode c. kr. ministerstvo za notranje stvari 10 stipendijev po 300 gld. učencem, ki hoté obiskavati triletni tečaj na živinozdravniškem institutu na Dunaji. Prosilci se morajo izkazati z rojstnim in revnostnim pričevalom in dokazati, da so z dobrim uspehom izveršili 6. razred na javni gimnaziji ali javni realki. Prošnje se morajo vložiti vsaj do 15. avgusta t. l. pri c. k. ministerstvu za notranje stvari.

(Proračun za poduk) na Francoskem je leta 1880. znašal 26 milijon. frankov. Leta 1882. se ima le-ta povišati na 92 1/2 milij. frankov, ter se bode 17 mil. frankov vporabilo v to, da se šolnina po mestih in deželah odpravi.

(Za zasledovanje in pokončevanje tertne uši) se je v Brežicah ustanovil zavod, kterege vodostvo je izročeno gosp. Jul. Hanselnu, adjunkturu mariborske vinorejski šole.

(**Glavni evropski jeziki.**) Nek nemški učenjak je zračunil, da je l. 1801. govorilo nemško 38 milijonov ljudi, francosko 34, špansko 32, rusko 30, angleško 22, italijansko 18, portugalsko 8 milijonov ljudi. Zdaj pa govori angleško 90, nemško 66, rusko 63, francosko 46, špansko 44, italijansko 30, portugalsko 13 milijonov ljudi.

Spremembe pri učiteljstu.

Na spodnjem Štajarskem. G. Anton Žagar je postal stalen podučitelj pri Novicerkvi. (okr. Celje.) G. Julij Škoflek pride iz Kalobja k sv. Lovrencu na Bizelsko in Jakob Stvarnik iz Gomilskega v Rečico pri Laškem tergu. G. Anton Šebat imenovan je stalnim učiteljem pri Št. Jungerti (okr. Konjice.) G. Anton Kolarič postal je nadučitelj v Grižah (okr. Celje.) T. Dernjač, nadučitelj v Sevnici, je dobil tretjo starostno doklado. — Na Kranjskem. G. Makso Ivanetič, provizorni učitelj v Prelski, črnomeljskega okraja, pride v Hotedržico; g. Anton Žvokelj, nadučitelj v Leskovci, pride v Brusnik, okraja novomeškega. Gspdč. Ana Demel, izprašana kand. pride v Kočevje. G. Anton Langhof, učitelj v Mozelu, je umerl 70 let star ter služil 49 let šoli. Naj v miru počiva!

Listnicā.

G. T. D. v S. Radi bomo vstregli Vaši želji. G. F. J. v R. Hvala za čestitanje. Po priliki Vam pošljemo. G. J. K. v H. Shranjujemo. G. Fr. P. v P. Drevesca prav lepo rastejo. Hvala! Le kmalu zopet kaj!

Učiteljske službe

se razpisujejo za stalno oziroma začasno umeščenje počenši 16. oktobrem 1881 na šolah: a) **Kalobje**, pošta Št. Jur, ob južni železnici 3. razred, stanovanje. b) **Gomilsko**, pošta Braslovče, 4. razred, stanovanje (tudi s službo organista).

Prošnje naj se do 20. avgusta 1881 pošljejo dotičnim krajnim šolskim svetom.

Okrajni šolski svet Celjski, dne 10. julija 1881.

 Popotnik v počitnicah le enkrat prihaja in sicer 10. dan meseca ter bo po počitnicah svojo zamudo s prilogami nadomeščal.